

Uz Splitsanina Julija Bajamontija i Sinjanina Ivana Lovrića, Dubrovčanin Đuro Ferić ulazi u krug hrvatskih književnika koji su značajno pridonijeli općem europskom predromantičarskom interesu za južnoslavensko usmeno pjesništvo i narodni život u posljednjoj četvrtini 18. i na početku 19. st. (*morlakitizam*). Nakon zbirke latinskih basni popraćenih hrvatskim poslovicama (*Fabulae ab illyricis adagiis desumptae*, 1794.), potom latinskih parafraza trideset dviju usmenih i pet autorskih pjesama u izdanju posvećenom povjesničaru i prireditelju Herderove zbirke, Johannesu von Mülleru (*Ad clarissimum virum Joannem Muller Georgii Ferrich Ragusini Epistola*, 1798.), te pjesničkih poslanica Michaelu Denisu, kustosu bečke dvorske knjižnice (*Hofbibliothek*) i prevoditelju *Ossiana* na njemački, i Juliju Bajamontiju u svezi s njegovom raspravom o morlaštvu Homera (*Ad clarissimum virum Julium Bajamontium*, 1799.), Ferić je pripremao za tisak i najopsežnije i najambicioznije djelo u "folklorističko-latinističkoj" dionici svoga opusa. Riječ je o zbirci izvornika i latinskih parafraza 70-ak usmenih epskih i lirskih južnoslavenskih (kršćanskih i muslimanskih) pjesama. Zbirka radnog naslova *Slavica Poematia latinè reddita*, većim dijelom pripremljena za tisak 1804. godine i posvećena talijanskom prevoditelju *Ossiana* (i *Ilijade*) Melchiorreu Cesarottiju, ostala je, na žalost, u rukopisu. Štoviše, na cjelovito izdavanje tog vrijednog i, uz *Erlangenski rukopis* i rukopise dubrovačkih zapisivača bugarštica (Đure i Ivana Matijaševića i Joze Betondića), jednog od najstarijih izvora južnoslavenskog, pretežito hrvatskog književnog folklor, trebalo je čekati gotovo 200 godina. Posao je nedavno obavila njemačka slavistica Gudrun Wirtz sa sveučilišta u Bambergu.

Slavica Poematia sadrži trideset epskih i trideset i devet lirskih usmenih pjesama (*Pismice ljubovničke i druge*), a između tih dviju skupina je i trinaest pjesama iz Kačićeva *Razgovora ugodnog*. U skupini epskih (narativnih) pjesama nalaze se one "prave" epske pjesme o *megdanima* i junačkim otmicama, ali i takozvane balade i romance. Ferićev izbor iz Kačića također se uglavnom rukovodio kriterijima folklorne epike, pa su izabrane one pjesme koje su poetički najbliže usmenim epskim pjesmama. Pretpostavlja se da Ferić nije sam prikupljao narodne pjesme, već da su to za njega, negdje između 1793. i 1800., činili Julije Bajamonti i Marko Bruerović; ovaj posljednji vjerojatno je zapisao pjesme bošnjačkih muslimana.

Kako Ferić nije napravio konačnu verziju rukopisa za tisak (ili se isti nije sačuvao odnosno pronašao?), priređivačica ovoga izdanja trebala je zapravo rekonstruirati konačni sastav zbirke. Kao osnova joj je poslužio autograf koji se čuva u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (R 3424). Taj rukopis pokazuje da je Ferić najprije ispisivao latinske parafraze, a tek potom dodavao hrvatske izvornike, i to ne uz svaku parafrazu. Stoga je Gudrun Wirtz, u potrazi za izvornim pjesmama koje nedostaju autografu, posegnula i za većim brojem drugih rukopisa. Pa ipak, velikom dijelu prepjeva nije pronađen hrvatski predložak.

Usporedbom različitih zapisa priređivačica je ustvrdila da je Ferić intervenirao u jezik, pripovjednu strukturu, pa čak i moralne poruke nekih pjesama. Ferić je katkad u latinskim prepjevima mijenjao sadržaj izvornika, a potom je hrvatski predložak usklađivao s prepjevom. Sve su pjesme u *Slavica Poematia* štokavsko-ikavske, dok su predlošci ikavski i (i)jekavski. U takvom jezičnom izboru, netipičnom za dubrovačke književnike, Gudrun Wirtz vidi možebitna Ferićeva nastojanja za jezičnom standardizacijom u slijedu "kačićevsko-kačićevske" tradicije.

**Gudrun Wirtz, Đuro Ferić:
Slavica Poematia Latine
Reddita, Eine Frühe Südsla-
vische Volksliedsammlung,
Böhlau, Köln - Weimar - Wien
1997., 592 str.**

Kritičko izdavanje rukopisnih književnofolklornih tekstova iznimno je zahtjevan posao. Gudrun Wirtz se odlučila za princip poštivanja izvorne grafije uz vrlo pregledno označavanje odstupanja "sekundarnih" izvora u odnosu na osnovni predložak, već spomenuti rukopis zagrebačke NSK. To odustajanje od grafijskog "osuvremenjivanja" izvornika svakako stvara stanovite poteškoće čitatelju, no u strogo filološkom smislu to je najkorektnije rješenje i najbolja podloga za eventualna antologijska, odnosno popularnija izdanja Ferićevih pjesama. Stoga se filološki rad Gudrun Wirtz može smatrati uzornim u području izdavanja književnofolklornih tekstova.

Kritički priređenim tekstovima pjesama s registrima toponima i vlastitih imena, te popisu početnih stihova pjesama, prethodi vrlo iscrpan predgovor o životu i opusu Đure Ferića, s posebnim osvrtom na rukopis *Slavica Poematia*; na okolnosti njegova nastanka i način na koji je Ferić pripremao zbirku za tisak. U dodatku zbirci priređivačica je priložila Ferićevu korespondenciju s Melchiorreom Cesarottijem i Johannesom von Müllerom, zatim popis svih tiskanih i rukopisnih Ferićevih djela, te vrlo opsežnu predmetnu bibliografiju.

U svom osnovnom dijelu knjiga Gudrun Wirtz ostaje nezaobilaznom za sve proučavatelje hrvatskih usmenih epskih i lirskih pjesama, a u metodološkom smislu uzornom za sve koji se bave filološkom obradom starih književnofolklornih zapisa. Svojim predgovorom i dodacima knjiga je iznimno vrijedna i za proučavatelje stare hrvatske književnosti, posebno njezine predromantičke dionice i osamnaestostoljetnog dubrovačkog latinizma.

Davor DUKIĆ

The Nursery Rhymes of Dreamland, ed. Darren Rupert Thorough, Bluebell Lane - Profil International, Verona 1998., 79 str.

Zadovoljstvo nam je prikazati ovu lijepu ilustriranu pjesmaricu uz dvije popratne audio kasete pod naslovom *The Nursery Rhymes of Dreamland* [Dječje pjesmice iz zemlje Sanjarije]. Upotrijebili smo izraz *pjesmarica* premda knjiga na koju upućujemo i dvije audio kase-

te koje s njom čine cjelinu, nadilazi taj naziv i predstavlja se kao zahtjevniji projekt.

Knjiga sadrži 40 tekstova tradicijskih engleskih i američkih pjesama za djecu i dječjih pjesama uz notne primjere koje je u knjizi kompilirao i aranžirao Shane Whyte, a cjelinu dopunjuju dvije audio kasete na kojima te iste pjesmice pjevaju djeca iz škole u gradu Parracombeu u Engleskoj pod vodstvom Stevea Choepa. Iza svake pjesmice slijedi instrumentalni aranžman hrvatskog kompozitora Alana Bjelinskog, tako da i djeca i svi oni koji slušaju pjesmice mogu pjevati uz instrumentalnu pratnju. Knjigu krase jednostavne i duhovite ilustracije u boji kanadskog ilustratora Jamesa Grasdala, a reljefni crteži likova na koricama knjige doimlju se kao da su iskoračili prema nama i pozivaju nas u knjigu, na pjesmu i svirku! Jednostavne, čiste slike prate poetski tekst poigravajući se najčešće s motivima i likovima iz tekstova pjesama. Pedagogijskim jezikom rečeno — — knjigom i kasetama se istodobno djeci približavaju engleski jezik i glazbena kultura. Točno, ali daleko više od toga što je i poticaj ovomu prikazu.

Priređivač i urednik knjige i kasete je Darren Rupert Thorough, mladi profesor engleskog jezika, koji posljednjih godina živi i radi u Hrvatskoj. Kao već iskusni praktičar i dobar poznavatelj literature, svojom zamisli, antologijskim izborom i ostvarenjem u knjizi i na audio kasetama pokazao je da tradicijskoj građi koja živi u izvedbama valja prići i objavljivati je upravo na ovaj način — interdisciplinarno, u spletu pisanoga i usmenoga pjesništva i glazbene izvedbe. Posebno, kad je riječ o tradicijskom korpusu dječjih pjesama i pjesama za djecu, pristup koji nam je ponuđen — uzoran je. U pjesmarici su okupljene razne pjesme za djecu, ali i one dječje, koje su postale nezaobilaznim primjerima